الحديث المقلوب
تعريفه ، وفوائده ، وحكمه ، والمصنفات فيه

.

-   -

!

.

.   !

.

.

!

!

.

:

"   "

!

!

.   .   .

ﷺ.

:

:

[ ]
(———)   "

!

:

:

:

:

:

:

.

:

.( )

:   " . . "

.

.

:   .

:

[ ]
(———) :   .
.

.   :

:

[ ]
(———)
.

.

:   (   )

" :

[ ]
(———)   "   [   ]   [   ]
.

:

:

[ ]
(———)
.   (   )

[ ]
(———)
.   (   )

(———)
[   ]

":"   (   )

.

(———)
[   ]   "

"   ...

.

:   .

.

:

(   ) (   )

(———)
[   ]
.

(   )

":"   "   "   "   "

(———),"   "   "
.

:

(   )

(———)   "   "
[   ]
.

(———)
[   ]
.

(   )

(———)   (   )
[   ]
.

(———)   (   )
[   ]
.

(———)   (   )
[   ]
.

:   (   )

(———)   "   ":"
[   ]
.

:

(———),"   ":"
[   ]
.

[ ] " :

"

[ ]

!

:)

! (

:

:

:

"

"

! ( )

!

.

: ( )

:

:

])

٣٣])

:

" :

."

" :

"

" " :

.

.

:

" :

[_]

(—)"

.

. "

" : ( )

:   "   " !

.

:   (   )

([٤٨])

:"   "   .
"

"(——[ ]).

[-[ ]
         (   )   (   )

(—[-]
.

:"   (   )

(——[ ]).

:"   (   )

(——[ ]).   "[   ]

(——[ ]).   (   )   (   )
(——[ ]).   (   )   (——[ ])
(——[ ]).   (   )   (——[ ]).
(——[ ]).

:"

(——[ ]).   "

:

!

.

:   (   )

" :

... " :

" : ...

: ...

(___)
" .
" : " .

:

.

!

!

( )

!

.

:

:

:

:
" " "

"

.

.

:

.

.

.

:

. .

(___)"   "
.

(___)"   "
.

.

.

. :

:

:

(———)   "

(———)

.   :

(   )   " :

."   :

" :   (   )

(———)"

(———)   (———)

.   .

(———)   (———)

.   .

:

:

.

.

" :   (   )

(———)   "

" :   (   )

.

.

.

.

(———)

.

[
-)   "

(——

.

:

:

.

.

.

.

.

.

.

.

!

:　　　　:

.

.

.

:　　　　:

.

.

.

.

.

.

!

:

.

.

!　　　　":　　　　(　　)

.　　:

.

!

.

(——)　"

.　　　.

(　　:　)

.

:

.

": ( ) :

": " :

:

(——)
[___]
" .

( )
"" :

(——)
[___]
" .

:

.

!

:

.

(——)
[__]
.

:

:

.

:

(——)!
[__]
.

)

(——
[__]
.

.

(   ) .

" : (————)"

" : .

" : (————)"

:

٧٣٥"

"

: .

!

(————) "

١٠٦١" : : " :

"

:

:

!

.

.

.

.

" :

" :

!

:

" :

(————) " " ... .

(   )

" :

.

:

:

[
-)   "

                                                                                        :
                                                                                    ——]
                                                                                     -)
                                                                                      .

                                     .   (   )

                            " :

                        [___]
                       (——)"
                        .   :

                                            .

                                :

                        !   (   )   (   )

            !

                                !

                            " :   (   )
                                          [___]
                                         (——)   "..

                                    (   )   (   )
                                                                    !

                    !

    (   )   (   )

        !(   )   (   )

            (   )   (   )
                .(   )   (   )

:

.   :

.

"   " :   (   )

:   .

.   :

[___]
(——)   "

" . "   "

[___]
(——)   "   :
.

!

.

•   •   •

:

:

!   :

!

!

.

!

!
)   (   )

!   (

!

!

.

(١)   (/).
(٢)   (/).
(٣)   (/   ).
(٤)   (/).
(٥)

:

" "   " "   " "   " ":
" "   " "   " "   " "
:   " "
:
" ":
:   .
.
:   .

" ":
" "   " "
.   :   .
:   :
(/)   .   .
.
)   ".   " :
((/):
:   :   ...
)   :   ".   :
(/):"   .   (/
:
( )   "
(/):" "   " :
.   :   ":
" :   :   "
!

(٦)   .
(٧)   .(/)
(٨)   .
(٩)   .
(١٠)   .
(١١)   "   "   .(/)
(١٢)   .(/)
(١٣)   .( )
(١٤)   .
(١٥)   .
(١٦)   ":
                    "
(١٧)   .(/)
(١٨)   .(/)
(١٩)   .
(٢٠)   .
(٢١)   ( )   ( )
        (/)

":
                  ".   "
:   :   .
                   :   .
                  "

)   :
          ":   (
          .   !
                  :
:   :   .
              :   "   ( )
(/)   ":
              "
:   !
                  !
(٢٢)   :   (/)
              .
              !   ":

"

!

(٢٣)   (/).

(٢٤)   .

(٢٥)   .

(٢٦)   .

(٢٧)   .

(٢٨)   .

(٢٩)   .

(٣٠)   .

(٣١)   (/).

(٣٢)   (/).

(٣٣)   (/).

(٣٤)   (/).

(٣٥)   .

(٣٦)   .

(٣٧)   .

(٣٨) !   (/)   .

(٣٩)   (/).

(٤٠)   (   ) (/).

(٤١)   (/)

.

(٤٢)   .

(٤٣)   .

(٤٤)   (/).

(٤٥)   .

(٤٦)   (   ) (/).

(٤٧)   (/).

" :

.

"   :

.

(٤٨)   .

(٤٩)   .

(٥٠)   (/) (/).

(٥١)   .

(٥٢)   (/)   .

(٥٣)   .

(٥٤)   .

(٥٥)   .

(٥٦)   .

(٥٧)   .

(٥٨)   .

(٥٩)   .

(٦٠)   .

(٦١)   .

(٦٢)   .

(٦٣)   .

(٦٤)   (/) .

(٦٥)   (/) .

(٦٦)   (/)   (/).

(٦٧)   .

(٦٨)   :   (/)

        .

!   : "

"

!

(٦٩)   :   (/)   (/)   (/)   (/)

        .

(٧٠)   .

(٧١)   (/).

(٧٢)

ﷺ

ﷺ   !!

        :

!!   .

(٧٣)   :   (/)   (/)   (/)   )

/ (.

(٧٤)   (/).

(٧٥)   (/).

(٧٦)   (/).

(٧٧)   (/).

(٧٨)   (/   ).

(٧٩)   :   (/)   (/)   (/)   (/
).

(٨٠)   (/).

(٨١)   !

(٨٢)   (/).

(٨٣)   (/).

(٨٤)   (/).

(٨٥)   (/).

(٨٦)   .

(٨٧)   (/).

(٨٨)   (/).

(٨٩)   (/   )   (/).

(٩٠)   (/).

(٩١)   (/).

(٩٢)   (/).

(٩٣)   (/)   (
)   (/).

(٩٤)   .

(٩٥)   .

(٩٦)   .

(٩٧)   (/).

(٩٨)   (/).

(٩٩)   (/).

(١٠٠)   (/).

(١٠١)   (/).

(١٠٢)   (/).

(١٠٣)   .

(١٠٤)   .

(١٠٥)   (/).

(١٠٦)   .

(١٠٧)   (/).

(١٠٨)   .

(١٠٩)   (/).

(١١٠)   .(/)
(١١١)   .(/)
(١١٢)   (/)   (/)   (/)
          (/)   (/)   (/)
(١١٣)   :   (/)   (/)   .(/)
:   ( )   .
(١١٤)   (/)   .(/)
(١١٥)   .(/)
(١١٦)   (/)   .(/)
(١١٧)   :   .(/)
(١١٨)   .(/)
(١١٩)   ( )   (/)   .
(١٢٠)

:

.

(١٢١)   .
(١٢٢)   .
(١٢٣)   .( )
(١٢٤)   .
(١٢٥)   .(/)
(١٢٦)   :   (/)   (/)   .(/)
(١٢٧)   .(/)
(١٢٨)   .(/)
(١٢٩)   .(/)
(١٣٠)   (/)   .
(١٣١)   .(/)
(١٣٢)   .
(١٣٣)   .(/)
(١٣٤)   .(/)
(١٣٥)   (/)   .(/)
(١٣٦)   .
(١٣٧)   .(/)
(١٣٨)   (/)   "   "   :
"   (/)   .

(١٣٩)   .

(١٤٠)   .

(١٤١)   (/).

(١٤٢)   (/).

(١٤٣)   ( ).

(١٤٤)   ( ).

(١٤٥)   :

( )   ( )

( )   ( ).

(١٤٦)   (/).

(١٤٧)   .

(١٤٨)

!

(١٤٩)   .

(١٥٠)   ":

" .

(١٥١)   (/)

( ).   !

(١٥٢)   (/).

(١٥٣)   (/).

(١٥٤)   (/)

": " " "

": "!"

(/)   ":

"

!

(١٥٥)

!

(١٥٦)   (/).

(١٥٧)   ( )

( ).   (/)

(١٥٨)   (/).

(١٥٩)   :   (/)

(( )

(   )   (   )

.(/   /)   (   )

(   )   (١٦٠)

"   "...   !

.(/   )

(١٦١)   .(/)   " :   .

"

(/) :   .

"

(١٦٢)   .(/)

(١٦٣)   .(/)

(١٦٤)   (

(   )   (   )

.(   )

(١٦٥)   .(/)

(١٦٦)   (/   )   .(

(١٦٧)   (   )   .

(١٦٨)   .(   )

(١٦٩)   .(/)

(١٧٠)   .(/)

(١٧١)   .

(١٧٢)   .(/)

(١٧٣)(/) .

(١٧٤)   (/)   .(/)

(١٧٥)(/) .

(١٧٦)   .(/)

(١٧٧)   .(/)

(١٧٨)   (/)   .(/)

(١٧٩)   (   )

(/) :

...   "   (/) :   "   !

(:   )

".."

:   (/

((/).   " :

"   (   )   (   )   !

           !   !

(١٨٠)   (/).

(١٨١)   (/).

(١٨٢)   (/).

(١٨٣)   (/).

(١٨٤)   (/)   (/).

(١٨٥)   (/)   .

(١٨٦)   (/)   (/).

(١٨٧)   (/).

(١٨٨)   (/).

(١٨٩)   (/)   (:   (/)   (/).

:   .

(١٩٠)   (/)   .

(١٩١)   :   (/)   (/)   (/)   (/)

                  (/).

(١٩٢)   (/)   (/)   (/)   /)

                  .(

(١٩٣)   (/)   (/).

(١٩٤)   (/).

(١٩٥)   (/)   (/).

(١٩٦)   (/)   (/)   (/).

(١٩٧)   (/)   (/).

(١٩٨)   (/).

(١٩٩)   (/).   :   (/).

(٢٠٠)   (/)   (/).

(٢٠١)   (/)   (/).

(٢٠٢)   (   )(/)   (/)

                 (/).

:   .

           "   "

(   ): " "   :

"   ": " ."   : " ."

                 .

(٢٠٣)   :   (/)   (/)   (/)   (/)

                (/).

(٢٠٤) (/).

(٢٠٥) (/) (/).

(٢٠٦) (/) (/) (/).

(٢٠٧) (/) (/).

(٢٠٨) (/) (/) (/).

(٢٠٩) (/).

(٢١٠) .

(٢١١) (/).

(٢١٢) (/).

(٢١٣) : (/) (/) (/) (/).

(٢١٤) (/).

: (/) (/)" : "
" : " ...! : "

.

(٢١٥) (/).

(٢١٦) (/).

(٢١٧) (/) (/).

(٢١٨) ( ) ( )
/ ( ). (/)

(٢١٩) ( ) (/).

(٢٢٠) (/). : .

.

(٢٢١) (/). (/
.(

(٢٢٢) (/).

: (/) :" " :"
"
"

(٢٢٣) (/) (/).

(٢٢٤) (/) (/) (/).

(٢٢٥) .

(٢٢٦) ( ) .

(٢٢٧) (/).

(٢٢٨) (/).

(٢٢٩) (/) (/).

(٢٣٠) (/).

(٢٣١)   .

(٢٣٢)   (/).

(٢٣٣)   .

(٢٣٤)   (/).

(٢٣٥)   (/).

(٢٣٦)   .

(٢٣٧)   (/).   (/).

(٢٣٨)   (/).

(٢٣٩)   (/).

(٢٤٠)   (/).

(٢٤١)   " "   (/).

(٢٤٢)   (/)

         (/).

(٢٤٣)   :

.

(٢٤٤)(/).

(٢٤٥)   (/)   : " ".

(٢٤٦)   (/).

──────────

١- / ( ) : / / /

.

٢- / ( )/ /

/ /

٣- ( )

.

٤- = .

٥- / / ( )/

/ .

٦- / / ( )/ / /

.

٧- / ( ) ( )/

( )/ / / / .

٨- / ( )/ /

/ / .

٩- / ( )/

/ .

١٠- /

/ ( ) / - .

١١- / ( )/ : .

/ / / / .

١٢- / ( )/

/ / / .

١٣- = .

١٤- / ( )/

/ / .

١٥- / ( ) ( )/

/ / .

١٦- / ( )/ .

/ / .

١٧- ( ) / ( )

/ .

١٨- / ( ) ( )/ .

١٩- / ( )/ - .

٢٠- ( ) /)

/( ) / /(
. /
٢١- / /
: / / / /
٢٢- / /( )
/ / .
٢٣- ( ) =
٢٤- /( ) / / /
- / .
٢٥- =
٢٦- / /( )
/ / / .
٢٧- = .
٢٨- /
( ) = .
٢٩- / ( ) =
٣٠- / /( )
- / - .
٣١- / /( ) /
/ .
٣٢- / /( ) /
/ .
٣٣- / /( )
/ / .
٣٤- / /( )
/ / .
٣٥- / /( )
/ / .
٣٦- / / / / .
٣٧- / /( ) / /
.
٣٨- ( ) /(( )) /(
/ / / .
٣٩- / /( )
/ / .
٤٠- / /( )

/   /   /

٤١-   /   ( )   /

/   .

٤٢-   /   /( )   /

/   .

٤٣-   /   ( )   /

/   .

٤٤-   /   /( )   /

/   .

٤٥-   /   /( )   /

( )   /(/   /

.

٤٦-   /   /( )

/   /   .

٤٧-   /   /( )

/   /   .

٤٨-   /   /( )

/   .

٤٩-   /   /

/   .

٥٠-   /   /   /

.

٥١-   ( )

/   /   (!)   .

٥٢-   /   /( )   /

/   .

٥٣-   /   /( )

/   /   .

٥٤-   /   /( )

/   .

٥٥-   /   /( )   " "   /

/( )   /   .

٥٦-   /   /( )   /

.

٥٧-   =   ( )

٥٨-   /   /( )   /

٥٩- / / /
. /

٦٠- / ( ) / ( ) /" "
. / /

٦١- / / ( )
/ ( ) / ( )
([ ]) .

٦٢- ( )

٦٣- / / ( )
. / /

٦٤- = .

٦٥- / / ( )
. / /

٦٦- =

٦٧- =

٦٨- / / /

٦٩- / / ( ) / / /
.

٧٠- =

٧١- / / ( ) / /
. / /

٧٢- / / ( ) /
. / / /

٧٣- / / ( ) / /

٧٤- / / ( ) /
. /

٧٥- / / ( ) / /
.

٧٦- / / / .

٧٧- / / ( ) /
/ /

٧٨- / / ( ) /
.

٧٩- / / ( ) /
. / / / / /

٨٠-   /   /(   )
/(-)   /   .

٨١-   /   /(   )   )
(/   /(   )
/   .

٨٢-   /   /   /

.

٨٣-   (   )

.

٨٤-   /   /(   )   /

.

٨٥-   /   /(   )
/(   )   /   /   /   .

٨٦-   /   /(   )   /

.

٨٧-   /   /(   )   /
/   /   .

٨٨-   /   /(   )
/   /   /   .

٨٩-   /
/(   )   .   /   /   .

٩٠-   /   / (   )   /

/

٩١-   /   /   /   .

٩٢-   /   /(   )

/   /   .

٩٣-   /   /(   )   /

.

٩٤-   /   /(   )
/(   )   /   /   /   /   .

٩٥-   /   /(   )
/   /   .

٩٦-   /   /(   )   /
/(   )   (   )   / (/ /

.

٩٧-   /   /(   )   /
/(   )   /(   )   (/

/   /

/   /   /   ٩٨-

/   /(   )   /   ٩٩-

.

/   )(/   /   ١٠٠-

/   /

=   ١٠١-

/   /(   )   /   ١٠٢-

.(] [).   /   /   /

.   /   /(   )   /   ١٠٣-

/(   )   /   ١٠٤-

.   /   /   /

/(   )   /   ١٠٥-

.   /   /

/   /   /   /   ١٠٦-

/   /(   )   /   /   ١٠٧-

.   /   /   /

/   /(   )   /   ١٠٨-

/   /

/   /   / /   /   /   ١٠٩-

.

١١٠-

.   /   /   /

/   /   /(   )   ١١١-

.

/   /   /   /   ١١٢-

/   /   ١١٣-

.   /   /

/   /   /   /   ١١٤-

.

/   / (   )   /   ١١٥-

/(   )   ١١٦-

.   /   /

/(   )   /   ١١٧-

.   /   /

١١٨-   /   /(   )   /

.

١١٩-   /   /   /   .

١٢٠-   "   "/   )   (/

/   /   /   .

١٢١-   /   /(   )

/   /   /   .

١٢٢-   /   )   (/   /

/   /   /   .

١٢٣-   /   )   (/

"   "/   /   .

١٢٤-   /   )   (/   /

/   /   .

١٢٥-   /   )   (/

/   /   .

١٢٦-   /   )   (/

/   .

١٢٧-   /   (   ) =

١٢٨-   =   .

١٢٩-   /   )   (/   /   /

.

١٣٠-   /   )   (/

/   /   .